

VADÍKOVÁ, Katarína M.: *Problematika svedomia v kontexte dialogického personalizmu.*

Trnava, 2011. 199 s.

ISBN 978-83-7490-433-9

Knihu K. M. Vadíkovej *Problematika svedomia v kontexte dialogického personalizmu* vydal Spolok Slovákov v Poľsku v spolupráci s Filozofickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave.

Problematika svedomia a jej špecifika sa dotýka každého človeka ako ľudskej osoby tým viac, čím viac si na jednej strane uvedomuje dôležitosť interpersonálnych vzťahov a na druhej strane rozmanitosť prejavov osoby, motivovaných a neraz i podmienených tak širokým spektrom kultúrnych faktorov, ako aj nescudziteľnou jedinečnosťou konajúceho subjektu.

Knižná publikácia Kataríny M. Vadíkovej, PhD., je predovšetkým ovocím viacročného úsilia z obdobia dizertačných aktivít uskutočnených na Slovensku a v zahraničí. Vlastne ide o dizertačnú prácu, čo explicitne vyplýva nielen z textu práce a použitých výrazových prostriedkov, ale aj z úvodného slova autorky. V tejto pasáži konštatuje, že sa usilovala do textu prezentovanej verzie zapracovať námietky a pripomienky oponentov a impulzy z diskusie k dizertačnej práci. Napriek skutočnosti, že ide o dizertačnú prácu, uprednostníme v nasledujúcom texte používanie pojmu *publikácia*.

Treba poznamenať, že autorka sa podujala spracovať veľmi zaujímavý a zároveň na rozlišovanie náročný aspekt špecifického vyhranenia problematiky svedomia v kontexte dialogického personalizmu. Týmto chcela zdôrazniť prínos a dôsledky filozofickej reflexie pre integrálne vnímanie ľudskej osoby v kontexte morálnej filozofie.

Obsahové rozvrhnutie publikácie, a teda aj spracovanie problematiky svedomia v špecifikácii dialogického personalizmu, jasne naznačuje, že jej gro sa nachádza v druhej a tretej stati, ktoré tvoria podstatnú časť publikácie – tak obsahovo, ako aj rozsahom.

Podstatný záber druhej state predchádza trojstranový celok prvej state, obsahujúci predmet skúmania, ktorým je človek ako osoba, cieľ, ktorým je označené spracovanie problematiky svedomia, vymedzenie čiastkových cieľov a špecifických aspektov metodologických prístupov.

Druhú stať s názvom „Filozofická reflexia v kontexte dialogického personalizmu“ tvoria dve rozčlenené podstate a súhrnné zhrnutie. Prvou podstaťou „Kontext dialogického personalizmu“ autorka sprístupňuje jednotlivé rozlíšenia súčiniace s danou problematikou. Prostredníctvom preferovaných autorov stručne charakterizuje personalizmus ruskej, poľskej a francúzskej proveniencie. Zároveň sprístupňuje problematiku persona-

lizmu a dialogizmu v nemecky hovoriacej oblasti. Tieto potom porovnáva. V danej časti autorka uvádza, že „ak by sa dialogický personalizmus v budúcnosti vymedzil ako nový filozofický smer, práve prepojenie medzi tzv. východným a západným myslením by patrilo k jeho základným charakteristikám“ (s. 36). Nato sprístupňuje deväť kľúčových znakov (s. 36 – 55), v ktorých sú si vybrané personalizmy a dialogizmy blízke. V druhej podstate s názvom „Vymedzenie filozofického aparátu dialogického personalizmu“, ktorá je štrukturálne situovaná, autorka sústreďuje pozornosť na stručný pohľad dejín dialogického myslenia, na pojmy *dialóg* a *osoba*. Ďalej na stranách 91 – 94 súhrnne sprístupňuje jednotlivé zistenia, medzi ktorými na prvom mieste uvádza: „Dialogický personalizmus nateraz nemožno považovať za samostatný filozofický smer. Ide o určitú syntézu filozofickej reflexie personalizmu a dialogizmu s cieľom preklenúť radikálne odlišnosti krajných pozícií obidvoch smerov“ (s. 92). No napriek tomu uvažovanie v kontexte dialogického personalizmu otvára nové možnosti pohľadu na človeka ako osobu.

V tretej stati pomenovanej „Status, úlohy a funkcie svedomia osoby uprostred interpersonálnych vzťahov“, ktorú tvoria dve štruktúrované podstate, je pozornosť zameraná na špecifikáciu pojmu *svedomie*. Z dejinného aspektu filozofie je definovanie svedomia sprevádzané ťažkosťami. Autorka ním na jednej strane mieni označovať „schopnosť človeka vedome (vedomie), slobodne (vôľa), rozumovo (rozum) a zodpovedne (srdce) prijímať rozhodnutia (proces) v rovine medziludských vzťahov“, na druhej strane „inštanciu pri obvinení z morálnej viny“ (s. 96). Z etymologického aspektu predstavuje pojem svedomia v retrospektívnom pohľade filozofiou, ktorý tabuľkovo schematicky zhŕňa v prílohe (s. 185 – 190). Pozornosť zameriava najmä na prítomnosť svedomia vo vnútornom svete človeka ako osoby, na analýzu jeho miesta, funkcií a úloh v procese rozhodovania. Nato sa sústreďuje na objasnenie prístupu, akým v prizme dialogického personalizmu možno skúmať problematiku svedomia. Tá sa skúma ako „odhaľovanie osobného tajomstva človeka človeku, a tým sa stáva osobitou“ (s. 133).

V druhej podstate s názvom „Vybrané problémy morálnej filozofie v kontexte dialogického personalizmu“ autorka na jednej strane rozoberá problém intrapersonálneho vzťahu a svedomia v rozhodovacom procese osoby, na druhej strane autonómiu svedomia a riešenie morálnych dilem preferenčne vo svetle Marcelovej koncepcie so zreteľom aj na Wojtyłovu koncepciu, upriamujúcu sa na aktívne hľadanie pravdy; čím umocňuje personalistickú charakteristiku integrálnej celistvosti osoby. V kontexte menuje aj slobodu svedomia, ktorá je zapracovaná do právnych dokumentov a ustanovení. Toto zapracovanie pokladá správne iba za predpokladu, že je použité s ohľadom na duchovnú dimenziu človeka (s. 149 – 150).

V záverečnom súhrnnom sprístupnení jednotlivých zistení sa okrem iných do popredia dostáva sprístupnenie duchovnej dimenzie človeka ako prínos filozofickej reflexie integrálneho chápania človeka ako osoby

v prizme dialogického personalizmu. Jeho špecifický prístup na jednej strane lepšie umožňuje porozumieť procesom odohrávajúcim sa vo vnútornom svete človeka, na druhej strane svedomiu, ktoré nemá samostatnú existenciu, možno prisúdiť významnú úlohu pri zachovaní integrity osoby v procese rozhodovania.

Pred záverečným zhodnotením ešte možno konštatovať, že doktorka Vadíková na spracovanie danej problematiky použila takmer 200 citovaných zdrojov; škoda, že v nich explicitne nevyznačila pramene.

Publikácii doktorky Vadíkovej *Problematika svedomia v kontexte dialogického personalizmu* nemožno poprieť jej prínos nielen pre tunajšiu filozofickú, ale aj teologicko-náboženskú a kultúrnu pospolitosť. Teda, možno ju vrelo odporučiť najmä tým, ktorí sa neuspokoja s jednoduchou odpoveďou a hľadajúc nielen historické súvislosti, ale pravdu – kráčaním cestou života – sa usilujú prehĺbovať interpersonálne vzťahy a vyvíjajú úsilie o ich autenticnosť.

prof. ThDr. Ivan Kútny, PhD.
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava